

DIGITALIZATION IN CUSTOMS SERVICES: INTERNATIONAL EXPERIENCE

DIGITALIZAREA SERVICIILOR VAMALE: EXPERIENȚA INTERNAȚIONALĂ

Mircea GUTIU¹ PhD Student,
Moldova State University,
Republic of Moldova

JEL Classification: K20, M15.

ABSTRACT

In the age of digitalization, the way of launching and conducting business is changing. Digital technologies have a direct impact on the activity of taxpayers and the process of collecting direct and indirect taxes (VAT, customs duty, excise duties, etc.). The degree of digitization is increasing year by year, and digital technologies are being implemented in various economic fields, including customs.

This study analyzes the organization of cross-border e-commerce, identifies the problems that arise in the provision of customs services. The object of research is the international experience of solving pressing customs problems by implementing digital technologies. Based on the results obtained, the main directions of digitization of customs processes in the context of improving the customs system were identified.

Key words: state customs services, customs brokerage services, digitization of customs processes, electronic declaration.

În era digitalizării se modifică modul de lansare și desfășurare a afacerilor. Tehnologiile digitale au un impact direct asupra activității contribuabililor și a procesului de colectare a impozitelor directe și indirecte (TVA, taxa vamală, accize, etc.). Gradul de digitalizare crește din an în an, iar tehnologiile digitale sunt implementate în diverse domenii economice, inclusiv și în domeniul vamal.

În studiul dat este analizată organizarea comerțului electronic transfrontalier, sunt identificate problemele care apar în acordarea serviciilor vamale. Obiectul de cercetare este experiența internațională de soluționare a problemelor stringente din domeniul vamal prin implementarea tehnologiilor digitale. În baza rezultatelor obținute au fost identificate principalele direcții de digitalizare a proceselor vamale în contextul perfecționării sistemului vamal.

Cuvinte cheie: servicii vamale de stat, servicii de brokeri vamali, digitalizarea proceselor vamale, declarație electronică.

INTRODUCERE

Dezvoltarea relațiilor economice internaționale necesită digitalizarea diverselor genuri de activitate economică, inclusiv serviciilor vamale. Una din sursele bugetului de stat al Republicii Moldova sunt taxele asupra comerțului exterior și operațiunilor externe, iar altă sursă – accizele, care cumulativ în a.2020 au constituit 19,9% din venituri [1]. Prin urmare, bugetul Moldovei depinde de volumul comerțului exterior, de eficiența serviciilor vamale. În perioada curentă devine relevantă minimizarea timpului pentru procedurile de documentare și cele vamale ale tranzacțiilor de export și import, perfecționarea sistemul informatic vamal pentru declararea mărfurilor, care pot fi atinse prin implementarea tehnologiilor digitale.

Gradul de cercetare a problemei. În literatura de specialitate, o abordare unică privind direcțiile de digitalizare a serviciilor vamale nu există. Numărul studiilor în domeniul dat este relativ mic, iar opiniile economiștilor diferă, unii pun accentul pe digitalizarea integrală a sistemului de furnizare a serviciilor publice (E. Zhrebien, N. Lipatova [7], S. Rustamova [9], Y. Shabasheva [12]), iar alții – pe digitalizarea serviciilor acordate de brokerii vamali (V. Lebid, T. Anufriyeva, H. Savenko, V. Skrypnyk [5]). Un grup mic de savanți susțin că este necesară crearea unui serviciu vamal inteligent care ar utiliza inteligența artificială (R. Meshechkina, O. Matveyeva [8]).

Digitalizarea reprezintă un interes major pentru cercetătorii contemporani. În studiul efectuat de către R. Meshechkina și O. Matveyeva este analizată digitalizarea serviciului vamal, și relevanța schimbului de informație în timpul livrării mărfurilor [8]. În studiul efectuat de S. Rustamova a fost efectuată analiza importanței programelor de stat pentru accelerarea digitalizării serviciului vamal [9].

¹ ✉ e-mail: gutium.mircea@rambler.ru

Metode de cercetare. Studiul este efectuat în baza abstracției științifice, inducției și deducției, metodei ascensiunii de la abstract la concret, metodelor empirice de cercetare (observarea, comparația, etc.), cu scopul stabilirii interdependenței dintre eficiența serviciului vamal și nivelul de digitalizare al acestuia.

Tehnologiile informaționale în cadrul instituțiilor de stat. Tehnologiile digitale se aplică în diverse domenii, inclusiv în cel economic, sectorul public nu face excepție. Aceste tehnologii sunt deja însușite de către instituțiile vamale din diverse țări, în special în țările dezvoltate. De la utilizarea Tehnologiilor Informaționale și de Comunicații (TIC) în automatizarea biroului, până la utilizarea internetului pentru a publica și disemina informații. În afară de aceasta se utilizează sisteme de autorizare automată pentru a face declarații, a efectua gestionarea riscurilor, a efectua validarea și prelucrarea și, în cele din urmă, a emite aprobări. TIC a intrat masiv în conduita serviciului vamal.

„Apariția comerțului electronic transfrontalier, pe de o parte, a dus la creșterea volumului comerțului între țări, ceea ce are un efect pozitiv asupra dezvoltării economice a acestora și, pe de altă parte, încurajează serviciul vamal să își adapteze activitățile la noile condiții. Procesul de adaptare este asociat cu necesitatea de a extinde domeniul de aplicare al TIC în domeniul vamal, care continuă să se dezvolte și gradul de aplicare al acestor tehnologii este în creștere. Secretarul general al World Customs Organization (WCO) K. Mikuriya a propus ca să fie introduse și promovate TIC pentru a digitaliza colectarea integrală a plăților vamale, circulația mărfurilor, a persoanelor, a transporturilor și a fluxurilor de numerar, precum și a proteja comerțul transfrontalier, de a minimiza numărul infracțiunilor, contrabanda” [4, p. 694].

În cadrul ultimelor sesiuni ale Consiliului WCO, președintele, Zouhair Chorfi, a remarcat ritmul rapid al schimbărilor generate de TIC și a pus accentul pe necesitatea de a oferi membrilor o imagine globală a tuturor posibilităților oferite de tehnologia informației, în special angajându-se într-o monitorizare constantă și încorporând cele mai bune practici internaționale în domeniul IT.

Digitalizarea serviciilor vamale presupune înlocuirea procedurilor vamale pe suport fizic cu operațiuni electronice (cloud), creând astfel un mediu vamal mai eficient și modern, în pas cu evoluțiile globale. Organele de resort, concentrându-se asupra digitalizării serviciului vamal, pun accent pe vectorul dezvoltării soluțiilor și serviciilor electronice, facilitând viața comunității comerciale, a brokerilor și lucrătorilor vamali, realizând în continuare optimizarea activității vamale.

Experiența internațională în digitalizarea serviciului vamal. În cadrul Comisiei economice eurasiatice, a fost examinat planul de acțiuni privind dezvoltarea „ferestrei unice” în sistemul de reglementare a activității economice externe, cu denumirea „Serviciul Vamal Digital”. Pe data de 27 martie 2017, a fost pusă în discuție „Abordarea conceptuală și relevanța tranziției la vama digitală”, care s-a finalizat cu aprobarea următoarelor decizii:

- continuarea studierii „conduitei fără suport fizic”, „conduitei electronice”, „conduitei digitale”;
- promovarea „conduitei digitale”, informarea despre tendințele în utilizarea tehnologiilor moderne în domeniul vamal.

Organizația Mondială a Serviciilor Vamale (WCO) a declarat anul 2016 Anul Serviciului Vamal Digital și a făcut apel către membrii săi, să prezinte și să promoveze în continuare tehnologii informaționale și de comunicații. TIC a devenit elementul fundamental al sistemului de promovare a comerțului internațional. Țările care și-au digitalizat procedurile vamale au devenit mai transparente și au înregistrat o eficiență mai înaltă în activitatea comercială. India, Columbia, Filipine, Albania, Singapore și Suedia au adoptat „platforma cu fereastră unică”, propusă de către Organizația Națiunilor Unite pentru facilitarea comerțului [2].

Autoritățile indiene de asemenea au manifestat un interes deosebit în simplificarea procedurilor vamale și eliminarea obstacolelor birocratice care au constituit, o perioadă îndelungată de timp, un impediment major în creșterea economică. Digitalizarea joacă un rol vital în această ordine de idei și aduce beneficii clienților în ceea ce privește minimizarea timpului pentru procedurile de documentare și vamale ale tranzacțiilor de export și import.

e-SANCHIT (e-Storage and Computerized. Handling of Indirect Tax documents) implementat de către guvernul Modi în cadrul programului Digital India, reprezintă un sistem digital ce a dat un impuls procesului de digitalizare a serviciului vamal indian. Scopul programului este de a transforma India într-o societate cu capacitate digitală și o economie a cunoașterii. Fereastră unică vamală din India permite importatorilor și exportatorilor depunerea documentelor de vămuire online.

Interfața cu fereastră unică pentru comerț (SWIFT) își propune să reducă procesul de comercializare la un sistem unic computerizat, și ca urmare să micșoreze costurile pentru activitatea comercială. Cross-border e-commerce (CBEC) executase deja proiecte majore de automatizare a proceselor de vămuire și de furnizare a schimbului electronic de date EDI (Electronic Data Interchange) cu toate agențiile.

Indian Customs and Accise Gateway (ICEGATE) consolidează informațiile necesare pentru autorizarea

importurilor de către agențiile guvernamentale în cauză. În același timp guvernul Indiei a eliminat necesitatea imprimării pe suport de hârtie a declarațiilor vamale de către importatori și exportatori.

Cu scopul accelerării procesului de digitalizare a serviciilor vamale, World Customs Organization (WCO) a emis Ghidul IT, ce tratează metodologia și instrumentele de planificare strategică, pune accentul pe necesitatea ca proiectele IT să se bazeze pe informații empirice din procesul de comerț internațional, care ține cont de standardele internaționale și este ținut pe sporirea eficienței și reducerea nivelului de risc [3].

În anul 2013, aplicația The National Customs Enforcement Network (nCEN) a fost utilizată doar într-o singură țară care simțea necesitatea unui instrument pentru a colecta, stoca, analiza și disemina informațiile necesare în contextul asigurării aplicării eficiente a legilor, pentru a stabili noi tehnici de management. În primul an după lansare, opt țări au început să utilizeze aplicația dată, și pe parcursul timpului alte țări i-au urmat exemplul. La începutul anului 2019, nCEN este aplicat în 35 de servicii vamale, și există planuri de majorare a numărului până la 50 la finele anului 2020.

Creșterea rapidă a numărului de țări nCEN se datorează, în mare parte, finanțării generoase acordate de WCO din mai multe țări donatoare. Într-adevăr, WCO oferă software-ul nCEN membrilor săi în mod gratuit, dar nu acoperă achiziționarea hardware-ului necesar pentru a rula aplicația nCEN, costurile asociate cu instruirea și costurile legate de modificările infrastructurii IT locale, care este uneori necesară.

Finanțele oferite de donatori au creat condiții pentru perfecționarea funcționării aplicației date de către WCO. Succesul programului nCEN depinde în mare măsură de donațiile externe, în special luând în considerare numărul vast a țărilor candidate care au nevoie de un astfel de sprijin.

Interesul pentru digitalizare unește administrațiile publice din diferite țări în atingerea scopului comun. Pe data de 22 septembrie 2020, la Ashgabat, OSCE (The Organization for Security and Co-operation in Europe) a organizat un seminar online, privind digitalizarea procedurilor vamale și borderoului de transport în conformitate cu standardele internaționale, convențiile și acordurile Organizației Națiunilor Unite (ONU), pentru reprezentanții Ministerului Comerțului și Relațiilor Economice Externe, agenții de transport și alte instituții relevante.

Experții au împărtășit experiența legată de schimbul electronic de date și introducerea sistemului informațional ”Asycuda World” (Sistem automatizat pentru date vamale), și de reglarea eficientă a transportului în situații de urgență, inclusiv în contextul pandemiei COVID-19 [10].

După cum s-a menționat mai sus, mediul tehnologic se modifică rapid, apar tendințe noi, cum ar fi cloud computing, tehnologii mobile, analize avansate și gestionarea informațiilor. Fiecare dintre aceste tehnologii afectează conduita serviciului vamal în moduri diferite și oferă numeroase oportunități de a stimula conectivitatea între administrațiile vamale și operatorii comerciali, precum și cu părțile terțe, crescând astfel productivitatea, ceea ce duce la o creștere economică continuă.

În contextul preluării experienței pozitive, privind digitalizarea serviciului vamal, pot fi implementate următoarele practici ale Federației Ruse:

- introducerea de noi realizări în domeniul TIC, care permit reducerea timpului pentru procedurile de documentare și vamale ale tranzacțiilor de export și import, fără a reduce eficiența controlului vamal;
- participarea la dezvoltarea legislației internaționale și naționale care reglementează comerțul electronic, inclusiv legislația vamală;
- încorporarea „ferestrei unice vamale” în „ferestre unice naționale”;
- dezvoltarea de noi instrumente pentru a face afaceri în spațiul virtual (calculul taxelor, consiliere juridice, furnizarea de informații care însoțesc încheierea și implementarea acordurilor comerciale, etc.);
- transferul serviciilor de comerț electronic pe o platformă mobilă (tablete, smartphone-uri, etc.);
- proceduri simplificate pentru returnarea taxelor în caz de returnare a mărfurilor;
- încheierea acordurilor cu privire la aspectele legate de asigurarea serviciilor juridice în cazul litigiilor apărute în lanțul de aprovizionare, a documentelor electronice, cu scopul sporirii fiabilității datelor și a infrastructurii tehnologice, precum și confidențialității și protecției datelor;
- îmbunătățirea sistemului de gestionare a riscurilor în comerțul electronic;
- asigurarea unei interacțiuni strânse între autoritățile vamale și poștale;
- dezvoltarea cooperării autorităților vamale cu structurile comerciale care respectă legea, răspunsul rapid și adecvat al acestora la solicitările structurilor comerciale;
- crearea unui stoc unic electronic global de informații pentru autoritățile vamale și a unui mecanism de acces la sistemul dat;

- dezvoltarea interacțiunii între autoritățile vamale din diferite țări cu privire la problemele de securitate electronică și protecție informațională [11].

Experiența în domeniul arbitrajului vamal. Beneficiul obținut din utilizarea tehnologiilor digitale constă în reducerea costurilor de activitate și administrare a impozitelor precum și în accelerarea procesului de declarare. The Belt and Road Initiative Tax Administration Cooperation Mechanism (BRITACOM) este un consorțiu fiscal înființat în 2019 pentru cooperarea în administrarea impozitelor între jurisdicții. Digitalizarea administrației fiscale și soluționarea litigiilor prin intermediul BRITACOM se efectuează prin crearea unui mecanism performant tehnologic ce va minimiza timpul necesar soluționării litigiilor și costul litigiilor fiscale transfrontaliere.

Arbitrajele comerciale internaționale precum și celelalte forme de rezolvare a litigiilor fiscale migrează spre sfera digitală. Procedurile de arbitraj și mediere online aplicate pentru soluționarea litigiilor care decurg din tranzacțiile de comerț electronic, pot fi extinse în domeniul litigiilor comerciale generale și litigiilor investitorilor. Experiența soluționării online a litigiilor în domeniul privat este aplicată deja și în domeniul public.

Aplicațiile digitale noi permit partajarea fișierelor și colaborarea imediată în domeniul litigiilor vamale. De exemplu, Singapore a stabilit un centru regional ADR (Accord européen relatif au transport international des marchandises dangereuses par route) și un sistem electronic pentru arbitrajele internaționale care unește centrul dotat tehnic cu software de ultimă generație. Singapore este angajat în procesul de punere în aplicare a arbitrajelor digitalizate.

Platforma SCC lansată de Institutul de arbitraj al Camerei de Comerț din Stockholm (SCC) în septembrie 2019, reprezintă un sistem digital cu funcție de partajare a fișierelor, unde există toate materialele litigiului. Materialele sunt sistematizate în funcție de prioritățile arbitrajului și a părților interesate. De asemenea, există posibilitatea căutării în funcție de cuvinte cheie sau fraze. Pe lângă partajarea fișierelor, platforma conține un calendar de caz, o prezentare generală a tuturor participanților la caz, un aviz pentru tribunal și notificări. Arbitrajelor noi înregistrate cu SCC li se atribuie o pagină pe platformă. Utilizarea inteligenței artificiale ca arbitru sau mediator este în creștere datorită rapidității și costului său redus. Platforma SCC, aplicată inițial de companiile din sectorul digital precum eBay și PayPal, pentru a rezolva disputele online, a fost recent utilizată pentru a rezolva disputele fiscale în domeniul vamal.

Importanța digitalizării și rolul brokerilor vamali. Digitalizarea se referă la conversia textului, a imaginilor sau a sunetului într-o formă digitală care poate fi procesată de un computer. Tehnologiile de digitalizare permit inițial conversia formelor tradiționale de stocare a informațiilor, cum ar cele de pe suportul de hârtie și fotografiile, în codul binar de stocare pe computer.

Tehnologiile digitale contemporane permit crearea și stocarea fluxurilor tot mai mari de informație în format electronic. Întreprinderile comerciale, instituțiile și agențiile guvernamentale au trecut printr-o transformare digitală. Unele tehnologii, implementate recent, cum ar fi Big Data și Blockchain sunt considerate ca fiind perturbatoare, deoarece afectează în mod semnificativ modul în care cetățenii interacționează cu instituțiile guvernamentale. În același timp, tehnologiile digitale oferă posibilitatea de a soluționa problema informațiilor imperfecte cu care se confruntă administrațiile fiscale.

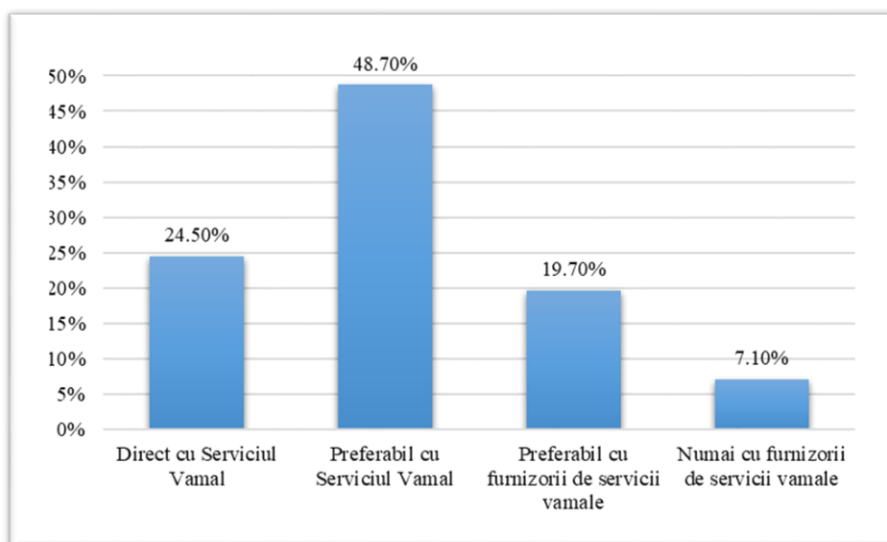
Informațiile pot fi imperfecte, deoarece contribuabilii își pot denatura veniturile, consumul sau alte evenimente impozabile pentru a evita sau chiar eschiva de la plata impozitelor. Administrațiile vamale sunt adesea constrânse de la obținerea de informații sau trebuie să utilizeze procese de audit cu resurse mari pentru a verifica informațiile prezentate. Digitalizarea poate ajuta la atenuarea acestor constrângeri în mai multe moduri:

a) Modalități performante de verificare a informațiilor prezentate de către contribuabili. (Informațiile raportate de contribuabili pot să fie verificate automat și de către sistemul digital a serviciului vamal).

b) Obținerea informațiilor privind contribuabilii de la terți (cum ar fi utilizatorii platformelor) de către administrația din alte țări (prin intermediul schimbului automat de informații). Pe măsură ce datele sunt colectate în formate mai standardizate, puterea de procesare a crescut, permițând autorităților să evalueze riscurile contribuabililor analizând seturi mari de date și combinând diferite surse de date.

c) Utilizarea tehnologiei blockchain poate asigura sporirea exactității informației.

Există mai multe cauze de ce companiile apelează la serviciile acordate de firmele de logistică și brokeraj. În primul rând ei duc lipsă de personal calificat în domeniul vamal, cât și experiență în întocmirea și depunerea declarațiilor vamale. Utilizarea acestor servicii ajută companiile să reducă cheltuielile și să micșoreze timpul pentru proceduri de documentare și vamale ale tranzacțiilor de export și import. Sunt două tipuri de furnizori de servicii vamale. Există agenți vamali care sunt specialiști experimentați în domeniul dat, și sunt expeditori de mărfuri care acordă servicii logistice și care pot oferi și servicii vamale. Conform Figurii 1 două treimi dintre companii preferă să apeleze anume la Serviciul Vamal.

Figura 1. Ponderea companiilor după tipul furnizorului de servicii vamale

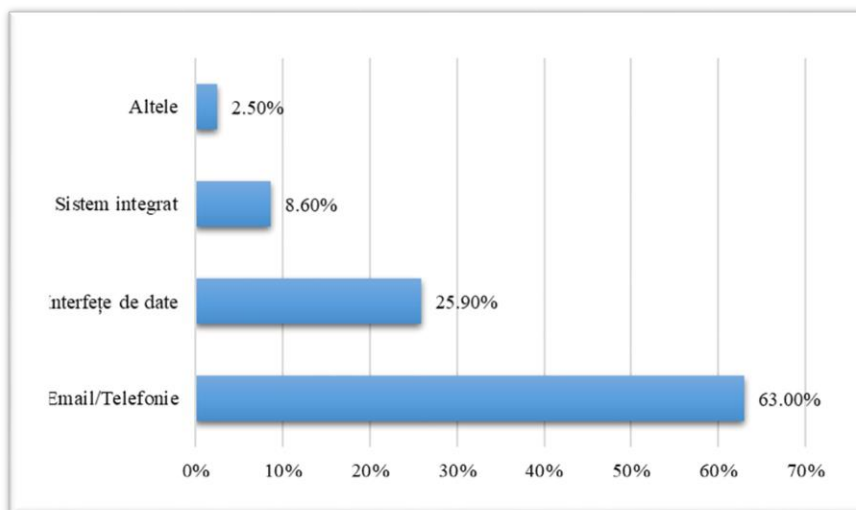
Sursa: [6]

În esență, furnizorii de servicii vamale acordă suport clienților în procesul de declarare vamală a mărfurilor. Ei sunt împuterniciți să acționeze ca delegați în numele clienților în schimbul unei remunerații. Există două tipuri de furnizori de servicii vamale: contractați și independenți. În majoritatea țărilor, responsabilitatea juridică pentru corectitudinea declarării vamale revine exclusiv clientului, iar în Republica Moldova, anume brokerul vamal poartă răspundere administrativă sau penală pentru corectitudinea declarării valorii în vamă a mărfurilor în dependență de prejudiciul adus statului, dacă este mai mare de 120 mii lei atunci răspunde penal. În schimb clienții poartă răspundere numai pentru veridicitatea documentelor prezentate.

Tipul și domeniul de aplicare al serviciilor oferite variază în funcție de natura relațiilor dintre furnizorul de servicii și client. Sarcina de bază a brokerilor este întocmirea și depunerea declarației, împreună cu alte documente relevante, către autoritățile vamale. În cazul apariției necesității de informații suplimentare, brokerii contactează agentul economic. În practica internațională, dacă mai târziu vor fi identificate discrepanțe între mărfurile plasate la control vamal și datele din actele de însoțire, pot fi realizate ajustările necesare în termen scurt. În cazul Republicii Moldova, după prezentarea în vamă a mărfii, declarației și altor acte de însoțire, deja nu mai pot fi efectuate corectări, se întocmește un proces verbal și se stabilește gradul încălcării legii conform Codului Vamal. Brokerii vamali interacționează de obicei direct cu funcționarii vamali. Unele țări, în corespundere cu prevederile actelor legislative în vigoare, solicită brokerului vamal să aibă un reprezentant fiscal în țara unde se află autoritatea vamală respectivă. În alte cazuri, numai brokerii care dețin licență, eliberată de Serviciul Vamal, pot presta servicii în domeniul vămuirii.

Conform Figurii 2 majoritatea clienților interacționează cu brokerii vamali prin intermediul de telefonie mobilă, internet mobil sau poștă electronică. Doar 25,9% dintre respondenți au stabilit interfețe de date. Ceea ce reprezintă un procent destul de mic, în special luând în considerare faptul că, informațiile necesare pentru vămuire sunt disponibile cu ușurință în ERP-ul clientului. Acest lucru ar reduce semnificativ efortul necesar pentru transmiterea datelor prin canalele de distribuție convenționale, unde există, de asemenea, riscul de apariție a erorilor pe parcursul fluxului de informație.

Acest proces nu este doar rezultatul lipsei de digitalizare în sfera serviciului vamal și companiilor de logistică, dar, de asemenea, și din cauza legăturilor ineficiente dintre părțile implicate. Pe măsură ce companiile introduc noi sisteme și platforme de flux informațional care facilitează schimbul de date și reconfigurarea interfețelor, acest proces va întâlni schimbări majore în calea sa spre o evoluție pozitivă.

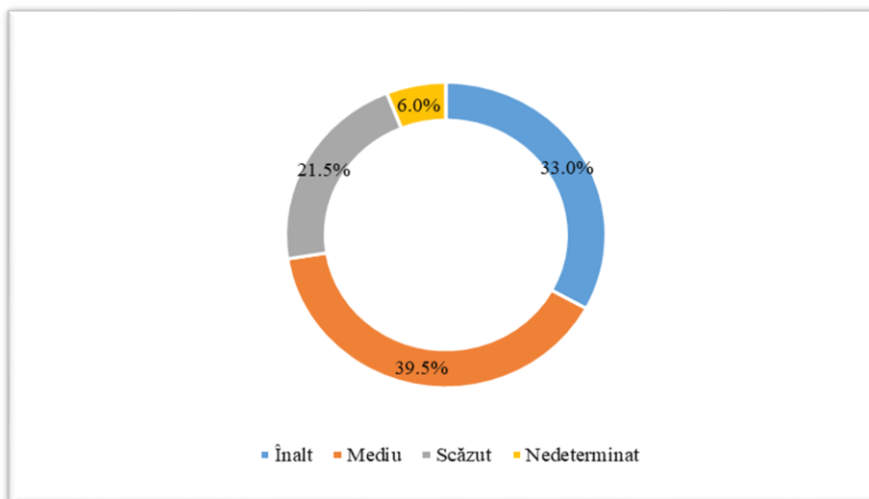

Figura 2. Ponderea canalelor de comunicare între Client și brokerul vamal

Sursa: [6]

Companiile au investit mijloace semnificative în digitalizarea procesului de producție și de prestare a serviciilor. Faptul dat a avut un impact major asupra creșterii calității bunurilor oferite și deservicii clienților. Ca rezultat, a sporit gradul de transparență a serviciilor de transport și logistică. Unii furnizori acordă clienților posibilitatea de a urmări expedierea și circulația mărfii în timp real. Acest lucru oferă destinatarului o mai amplă cunoaștere privind timpul necesar pentru livrarea mărfii de la punctul de expediere până la punctul de destinație. În perioada precedentă, era suficient să informezi clienții privind intervalul de timp necesar pentru perfectarea documentelor. Astăzi, clienții conștientizează că rapiditatea întocmirii declarației vamale afectează puterea lor concurențială. O mai mare flexibilitate a companiilor de brokeraj și de logistică asigură optimizarea lanțului logistic. Acest lucru duce la majorarea volumului transportului datorită globalizării și implementării comerțului electronic.

Conform cercetărilor efectuate de Deloitte Global, 33% din agenții economici interogați consideră că digitalizarea vamală are o prioritate înaltă, iar 39,5% de respondenți susțin că gradul de prioritate este mediu, și doar pentru 21,5% gradul de prioritate este scăzut (Figura 3). Reprezentanții mediului de afaceri au remarcat importanța digitalizării serviciilor vamale și influența acestuia asupra profitului companiei și eficienței lanțului logistic.

Figura 3. Ponderea priorității digitalizării vamale pentru companiile respondente

Sursa: [6]

CONCLUZII

Serviciul Vamal rămâne a fi o instituție angajată într-o activitate complexă ce se află într-o continuă evoluție. Implementarea tehnologiilor digitale în logistică (în Republica Moldova) se află în stadiu incipient. Digitalizarea fluxului de comunicare trebuie să devină o obișnuință în interacțiunea dintre serviciul vamal și furnizorii de servicii. Transformarea digitală va aduce un beneficiu competitiv pentru cei ce vor fi primii în această cursă inovativă. Brokerii vamali vor continua să joace un rol însemnat în comunicarea dintre clienți și serviciul public vamal. Întocmirea declarațiilor vamale și interacțiunea cu funcționarii vamali este și va fi activitatea lor de bază. În același timp, digitalizarea va asigura majorarea vitezei de prelucrare a datelor vamale. Rolul Serviciului Vamal nu se va modifica în timpul apropiat, dar va crește necesitatea sporirii gradului de calificare a funcționarilor vamali și a brokerilor privind abilitatea de aplicare a noilor tehnologii digitale.

Discuții privind rezultatele obținute. Studiul experienței internaționale privind digitalizarea serviciului vamal a permis identificarea principalelor direcții de digitalizare a proceselor vamale în contextul perfecționării Serviciului Vamal al Republicii Moldova: crearea unei platforme cloud unificate de stat; controlul public bazat pe schimbul automat de date; îmbunătățirea infrastructurii de identificare digitală multifactorială; crearea coridoarelor de transport digital; legalizarea și elaborarea regulilor de funcționare a internetului; perfecționarea interacțiunii informaționale interdepartamentale; crearea centrelor de declarare electronică; extinderea utilizării sigiliilor digitale în cazul tranzitului de mărfuri pe teritoriul Republicii Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. Bugetul Public Național. Ministerul Finanțelor // [Electronic resource] Access mode: <https://buget.mf.gov.md/ro#bpu> (date of access: 20.06.2021).
2. Electronic customs. European Commission. Taxation and customs union. // [Electronic resource] Access mode: https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/electronic-customs_en (date of access: 13.04.2021).
3. Implications of Big Data for Customs. How It Can Support Risk Management Capabilities. World Customs Organization. // [Electronic resource] Access mode: <http://www.wcoomd.org/~media/wco/public/global/pdf/about-us/international-customs-day/2016/wco-sg-message-icd-2016-en.pdf?db=webb> (date of access: 13.04.2021).
4. Gutium, M. Instrumente digitale utilizate în domeniul vamal // International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges „Back to the Future. Social – economic Challenges and Perspectives”; 8th Edition, May 27th-28th, 2021. – București: Editura „ARTIFEX” – 2021 – pp. 693 - 699.
5. Lebid, V., Anufriyeva, T., Savenko, H., Skrypnyk, V. Study of efficiency of simplification of customs formalities on the digitalization basis / V. Lebid, T. Anufriyeva, H. Savenko, V. Skrypnyk, // Technology Audit and Production Reserves. – 2021. – Vol. 1, No. 4 (57) – pp. 49 - 53.
6. The Impact of Digitalization on Customs Service Providers. An outlook into the future. Deloitte Global // [Electronic resource] Access mode: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/de/Documents/consumer-business/Future_of_Customs_Service_Providers.pdf (date of access: 20.06.2021).
7. Жеребен, Е.В., Липатова Н.Г. Применение цифровых технологий во взаимодействии таможенных и налоговых органов при проведении таможенного контроля после выпуска товаров / Е.В. Жеребен, Н.Г. Липатова // Журнал правовых и экономических исследований. – 2019. – № 4 – стр. 158 - 167.
8. Мешечкина, Р.П., Матвеева О.П. Цифровизация таможенных процессов как фактор развития государственных таможенных услуг / Р.П. Мешечкина, О.П. Матвеева // Вестник Белгородского университета кооперации, экономики и права. – 2020. – № 2 (81) – стр. 9 - 19.
9. Рустамова, С.С. Роль цифровой экономики в инновационном развитии сферы таможенных услуг // Таможенные чтения - 2019. Наука и образование в условиях становления инновационной экономики. Сборник материалов Международной научно-практической конференции. – Издательство: Санкт-Петербургский имени В.Б. Бобкова филиал Российской таможенной академии. – 2019. – стр. 88 - 94.
10. Сомов, Ю.И., Ткаченко И.Е. Деятельность таможенных органов в условиях расширения электронной трансграничной торговли / Ю.И. Сомов, И.Е. Ткаченко // Вестник Российской Таможенной Академии. – 2016. – № 4 – стр. 44 - 49.

11. Стратегия развития информационного общества в России до 2030 года. Официальный сайт Президента Российской Федерации. // [Electronic resource] Access mode: <http://www.kremlin.ru/events/president/news/53379> (date of access: 13.05.2021).
12. Шабашева, Ю.Е. Цифровизация экономики Российской Федерации как условие инновационного развития государственных таможенных услуг / Ю.Е. Шабашева // Экономика и бизнес: теория и практика. – 2019. – № 6-2 – стр. 162 - 168.